

THE LEGAL INSTITUTIONS REGARDING THE ACQUISITIONS AND RECOVERY OF THE ASSETS OF AN INSOLVENT DEBTOR

Rodica CHIRTOACĂ

PhD student, Moldova State University, Chirtoacă Rodica Law Office,

Chişinău, Republic of Moldova

e-mail: roddica@mail.ru

e-mail: rchirtoaca@inbox.ru

<https://orcid.org/0009-000-8141-6507>

Business relationships represent a relatively recent concept in doctrine and case law, referring to the set of economic interactions between participants in civil circulation. The term “relationships” implies a plurality of connections, while “business” acquired a distinct economic meaning starting from the 19th century. From an economic perspective, these include the totality of transactions between partners, having a heterogeneous character determined by the diversity of subjects and objects involved. Within insolvency proceedings, business relationships are regulated by Articles 89–103 of Law No. 149/2012, while Articles 104–105 provide for the annulment of certain legal acts of the debtor. When the debtor maintains relations with multiple partners, these may be analyzed as a unified business flow, subject to enforcement measures such as seizure and garnishment. Furthermore, founders may incur subsidiary liability for their contribution to the state of insolvency, with the aim of maximizing the debtor’s estate and protecting creditors’ interests.

Keywords: contracts, asset, annulment, liability, liquidator.

INSTITUȚII JURIDICE PRIVIND DOBÂNDIREA ȘI RECUPERAREA ACTIVELORE DEBITORULUI INSOLVABIL

Relațiile de afaceri reprezintă un concept relativ recent în doctrină și jurisprudență, desemnând ansamblul interacțiunilor economice dintre participanții la circuitul civil. Termenul „relații” implică o pluralitate de raporturi, iar „afaceri” a dobândit o semnificație economică distinctă începând cu secolul al XIX-lea. Din perspectivă economică, acestea includ totalitatea tranzacțiilor dintre parteneri, având un caracter eterogen, determinat de diversitatea subiecților și obiectelor implicate. În cadrul procedurii de insolvabilitate, relațiile de afaceri sunt reglementate de art. 89–103 din Legea nr. 149/2012, iar art. 104–105 prevăd anularea anumitor acte juridice ale debitorului. Atunci când debitorul întreține raporturi cu mai mulți parteneri, acestea pot fi analizate ca un flux unitar de afaceri, susceptibil de urmărire prin măsuri precum sechestrul și poprirea. Totodată, fondatorii pot fi atrași la răspundere subsidiară pentru contribuția lor la starea de insolvabilitate, în scopul maximizării masei debitoare și protejării intereselor creditorilor.

Cuvinte-cheie: contracte, active, anulare, răspundere, lichidare.

INSTITUTION JURIDIQUES RELATIVES À L’ACQUISITION ET À LA RECUPERATION DES ACTIFS DU DÉBITEUR INSOLVABLE

Les relations d’affaires constituent un concept relativement récent en doctrine et en jurisprudence, désignant l’ensemble des interactions économiques entre les participants au circuit civil. Le terme « relations » implique une pluralité de rapports, tandis que « affaires » a acquis une signification économique distincte à partir du XIXe siècle. D’un point de vue économique, celles-ci englobent l’ensemble des transactions entre partenaires, présentant un caractère hétérogène déterminé par la diversité des sujets

et des objets impliqués. Dans le cadre de la procédure d’insolvabilité, les relations d’affaires sont régies par les articles 89–103 de la Loi n° 149/2012, tandis que les articles 104–105 prévoient l’annulation de certains actes juridiques du débiteur. Lorsque le débiteur entretient des relations avec plusieurs partenaires, celles-ci peuvent être analysées comme un flux unitaire d’affaires, susceptible de faire l’objet de mesures telles que la saisie et la saisie-arrêt. En outre, les fondateurs peuvent être tenus responsables à titre subsidiaire pour leur contribution à l’état d’insolvabilité, dans le but de maximiser la masse du débiteur et de protéger les intérêts des créanciers.

Mots-clés: *contrats, actifs, annulables, responsabilité, liquidation.*

ПРАВОВЫЕ ИНСТИТУТЫ, РЕГУЛИРУЮЩИЕ ПРИОБРЕТЕНИЕ И ВОЗВРАТ АКТИВОВ НЕСОСТОЯТЕЛЬНОГО ДОЛЖНИКА

Деловые отношения представляют собой относительно новое понятие в доктрине и судебной практике, обозначающее совокупность экономических взаимодействий между участниками гражданского оборота. Термин «отношения» предполагает множественность связей, тогда как «бизнес» приобрёл самостоятельное экономическое значение начиная с XIX века. С экономической точки зрения, они включают совокупность всех сделок между партнёрами и имеют гетерогенный характер, обусловленный разнообразием субъектов и объектов. В рамках процедуры несостоятельности деловые отношения регулируются статьями 89–103 Закона № 149/2012, а статьи 104–105 предусматривают признание недействительными отдельных сделок должника. Когда должник взаимодействует с несколькими партнёрами, такие отношения могут рассматриваться как единый деловой поток, подлежащий применению мер, таких как арест и взыскание. Кроме того, учредители могут нести субсидиарную ответственность за свой вклад в состояние неплатёжеспособности с целью максимизации конкурсной массы и защиты интересов кредиторов.

Ключевые слова: *договоры, активы, споримые, ответственность, ликвидация.*

Introducere

Balzac scria în Cesar Birotteau că există două tipuri de falii: cel care dorește să-și redreseze afacerea și cel care a căzut în apă se mulțumește să se ducă la fundul râului. Cel din prima categorie are încă o afacere care funcționează și se află într-o rețea normală de contracte în curs de executare cu băncile, cu furnizorii și cu beneficiarii, după cum are și raporturi de muncă cu personalul salariat. Cel din a doua categorie a încetat de mult asemenea raporturi contractuale, fie că a avut ghinion, fie că nu s-a priceput, fie că nu a rezistat concurenței, fie că a falimentat dinadins. Pentru a redresa și maximiza patrimoniul debitorului insolubil, Legea insolvenței nr.149/12 oferă instituții juridice în vederea obținerii averii sau activelor societății comerciale aflate în procedura insolvenței. Dacă e să ne referim la aceste instrumente ce rezultă din analiza actului normativ deducem urmă-

toarele dintre ele; menținerea sau denunțarea contractelor în curs de execuție, anularea actelor juridice ale debitorului, poprirea, constatarea faptelor cu valoare juridică, atragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere a debitorului insolubil. Toate aceste instituții de către autor vor fi descrise în prezentul studiu.

Articolul este fundamentat pe utilizarea unor metode științifice specifice cercetării juridice. Astfel, metoda analizei juridice a fost aplicată pentru examinarea cadrului normativ ce reglementează dobândirea și recuperarea activelor debitorului insolubil. Metoda comparativă a permis raportarea reglementărilor naționale la standardele și soluțiile din alte sisteme de drept, în special europene. De asemenea, metoda sistemică a fost utilizată pentru analiza instituțiilor juridice în interdependența lor funcțională, iar metoda logică a contribuit la formularea concluziilor științifice. Materia-

lele cercetării includ legislația națională relevantă în materia insolvenței, actele normative europene, literatura doctrinară de specialitate și practica judiciară pertinentă subiectului analizat.

Rezultate și discuții

1. Contracte în curs de execuție

Orice procedură, fie ea civilă, penală, de contencios administrativ este bazată pe anumite principii fundamentale. Procedura insolvenței, la fel, se călăuzește de reguli esențiale ce determină structura procesului, ca spre exemplu principiul celerității, priorității, unității, colectivității procedurii și principiul maximizării recuperării creanțelor. Acest ultim principiu exprimă într-o formă sintetică, ideea că procedura insolvenței derulează și se desfășoară în interesul creditorilor. Toate operațiunile pe care le desfășoară cei mandatați să dispună în legătură cu drepturile debitorului, trebuie să se raporteze la acest principiu, iar creanțele acestuia să fie valorificate cu maximum de eficiență economică în așa fel, încât să se creeze posibilitatea juridică și economică, să fie acoperite toate obligațiile. Acest principiu poate fi dedus din prevederile privind menținerea sau denunțarea contractelor de către administratorul /lichidatorul insolvenței (în vederea creșterii la maximum a valorii averii debitorului). Astfel, la art. 98 al Legii insolvenței nr.149/12 sunt enunțate contractele în curs de execuție, iar decizia menținerii relației de afaceri în continuare cu partenerul debitorului insolvent îi aparține doar administratorului insolvenței/lichidatorului [9].

Nu toate contractele în curs de execuție conduc la ameliorarea situației patrimoniului debitorului și la maximizarea valorii sale de piață, ci unele agravează mersul procedurii insolvenței dacă nu sunt imediat încetate, compromițând atât efectul pozitiv al continuării altor contracte, cât și starea generală și

șansele de reorganizare a debitorului. Această diversitate de situații a fost avută în vedere de legiuitor atunci când a nuanțat soarta acestor contracte. Concepția legiuitorului a fost ca ele să nu înceteze automat, odată cu deschiderea procedurii și nici să nu continue automat, ci să fie continuate selectiv numai cele care contribuie la maximizarea averii debitorului, iar celelalte să fie denunțate.

În principal, opțiunea pentru denunțarea contractului în curs de executare după cum am relatat mai sus îi aparține inițiativei administratorului/lichidatorului. Dar dacă acesta nu se manifestă, cealaltă parte contractantă poate pune capăt incertitudinii. Administratorul/lichidatorul apreciază dacă un contract este sau nu este substanțial executat și în raport de aceasta își manifestă voința de a menține sau de a denunța contractul, contestațiile împotriva opțiunii fiind supuse jurisdicției instanței de insolvență. Asumarea contractului presupune însă o impecabilă executare a obligațiilor debitorului pe viitor, iar denunțarea va genera obligația debitorului de a plăti daune interese. Este opțiunea, dar și asumarea răspunderii administratorului/lichidatorului insolvenței pentru eventualele consecințe.

După cum este marcat în doctrina americană această instituție referitoare la rezilierea sau rezoluțiunea contractelor debitorului în procedura insolvenței rolurile se inversează, comparative cu cele clasice normelor Codului Civil [1, p. 131]. Debitorul aflat în culpa contractuală este cel care va avea dreptul de opțiune și va putea impune, prin administratorul judiciar, continuarea executării contractului de către partenerul debitorului. Rațiunea acestor derogări este specifică procedurii insolvenței care acordă prioritate reorganizării prin redresare față de lichidarea falimentară. Așadar, fără continuarea executării acestor contracte nu există șanse de redresare, dar chiar și atunci când redresarea nu va izbuti, există motive serioase ca în unele cazuri

să se accepte ideea de maximizare a averii debitorului în perioada în care vor fi menținute contractele.

În ce privește jurisprudența franceză, principiul continuității se aplică tuturor contractelor, cu unele excepții, cum ar fi, de exemplu, contractul de credit în virtutea căruia fondurile au fost în întregime preluate de debitor înainte de deschiderea procedurii [1, p. 131]. Tendința actuală a jurisprudenței franceze este de a favoriza, de o anumită manieră, stabilirea relațiilor de afaceri între contractanți

2. Acte anulabile

Conform celor expuse anterior, în concepția noastră, textele art. 89 - 105 din Legea insolvenței nr. 149/12, alcătuiesc un ansamblu funcțional, coerent, a cărui menire este de a oferi instrumentul juridic pentru reconstrucția averii debitorului, astfel încât, în raport cu principiile și normele de conduită corecte ale activității comerciale, să se obțină o majorare a valorii averii debitorului, în vederea maximei satisfaceri a creanțelor. Printre aceste operațiuni sau instrumente juridice se plasează și actele anulabile din perioada suspectă și totodată este posibilă promovarea acțiunii numai în perioada de după deschiderea procedurii rezervată prin lege. Pentru a sancționa încercările de fraudare, de către debitorul insolvent, a intereselor creditorilor să-i, în Codul Comercial din 1887 a fost consacrat principiul ineficienței actelor prejudiciabile masei credale [2, p. 97]. Potrivit acestui principiu, actele și operațiunile încheiate de către debitorul insolvent în cursul perioadei suspecte nu erau opozabile masei credale, fiind lovite de nulitate.

În literatura de specialitate [3, p. 126], perioada suspectă este definită ca fiind „durata determinată și premergătoare datei declarării falimentului, cuprinsă, în general, între data la care debitorul s-a aflat ori este prezumat astfel, în starea de încetare a plăților și data

hotărârii judecătorești „. După cum rezultă din definiția dată, perioada suspectă se delimitează, în principiu, între două momente: - data încetării plăților și - data hotărârii judecătorești de declarare a insolvenței debitorului. Orice act sau operațiune încheiată de către debitorul insolvent în această perioadă, dacă a avut ca consecință diminuarea patrimoniului său, este prezumată ca fiind făcută în fraudă creditorilor. Rațiunea instituirii sancțiunii ineficienței unor asemenea acte și operațiuni se explică prin necesitatea reîntregirii patrimoniului debitorului insolvent în vederea plății pasivului și lichidării activului masei debitoare și prin scopul procedurii – acela de a proteja interesele creditorilor, amenințate de conduita debitorului tentat ca prin diverse mijloace să-și diminueze averea. Urmare a desființării actelor încheiate de către debitor în perioada suspectă sau cu intenția de fraudare a intereselor creditorilor săi bunurile și drepturile patrimoniale sunt astfel readuse în masa debitoare. Legiuitorul moldav a reglementat în Legea nr.149/12, la art. 104-105 în mod expres, care acte juridice ale debitorului pot fi declarate nule pe calea intentării unei acțiuni în instanța de insolvență. După cum prevede norma enunțată, după intentarea procesului de insolvență administratorul/lichidatorul sau oricare creditor care are un interes legitim, cu acordul administratorului/lichidatorului poate introduce în instanța de insolvență acțiuni în vederea anulării următoarelor acte juridice: [9];

a) orice act juridic încheiat de către debitor în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive cu intenția de a împiedica, a întârzia sau a complica posibilitatea de stingere a creanțelor creditorilor, care a afectat drepturile creditorilor;

b) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații cu titlu gratuit din partea debitorului, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării ce-

rerii introductive, cu excepția asumării unor obligații morale sau a actelor pentru binele public (de sponsorizare) în care generozitatea donatorului este proporțională patrimoniului său;

c) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații de către debitor, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, în care prestația debitorului este vădit mai mare decât cea primită;

d) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, care au avut ca efect creșterea sumei pe care creditorul ar urma să o primească în cazul lichidării debitorului;

e) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, la care creditorul nu avea dreptul sau care s-au făcut pentru stingerea unei datorii care nu ajunseră la scadență;

f) acordarea gratuită a unui gaj sau a unei ipotece, a oricărei alte garanții pentru o creanță care era neasigurată în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive sau pentru o creanță a unui acționar sau asociat al debitorului în perioada indicată la art. 105;

g) orice acte încheiate și garanții acordate de către debitor după înaintarea cererii introductive.

Tot în acest context pot fi anulate și actele juridice încheiate cu persoanele afiliate debitorului insolubil. Se consider acte juridice încheiate cu afiliații următoarele persoane;

a) cu un asociat în comandită sau cu un asociat care deține cel puțin 20% din capitalul social al debitorului, atunci când debitorul este societate în comandită sau societate în nume colectiv;

b) cu un asociat (acționar) care deține cel puțin 20% din capitalul social al debitorului, atunci când debitorul este societate pe acțiuni sau societate cu răspundere limitată;

c) cu o persoană care se încadrează în prevederile art.247 alin. (1);

d) cu un coproprietar – asupra unui bun comun indivizibil;

e) cu administratorul sau lichidatorul;

f) cu soțul, rudele și afinii de gradul întâi și doi ai persoanei fizice care cade sub incidența lit. a)–e), cu soțul acestor rude și afini;

g) cu persoana juridică în care persoana fizică care cade sub incidența lit. a)–e) și/sau persoanele afiliate acesteia fie dețin mai mult de 20% din capitalul social sau din drepturile de vot, fie sunt membri ai organului de conducere.

Astfel, putem constata că acțiunea privind anularea actelor juridice este un instrument juridic la dispoziția administratorului/lichidatorului insolabilității, prin care asigură protecția creditorilor împotriva actelor fraudatorii ale debitorului. Pe calea acestei acțiuni poate fi desființat orice act juridic, cu titlu oneros sau gratuit prin care debitorul a micșorat patrimoniul. Admisibilitatea acțiunii este condiționată de dovedirea fraudării drepturilor creditorilor, fie prin probarea faptului că debitorul și-a provocat o stare de insolvabilitate, fie că și-a agravat insolvabilitatea existent și respectiv a intenției de fraudare.

Odată cu modernizarea noului Cod Civil al Republicii Moldova, a fost introdusă o nouă prevedere, ce ține de declararea inopozabilă a actelor juridice încheiate de debitor în dauna creditorului, manifestată prin împiedicarea satisfacerii integrale a drepturilor creditorului față de debitor, dacă debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască că actul juridic va dăuna creditorului sau, în cazul în care actul juridic a fost încheiat înainte de apariția dreptului creditorului, acesta a fost încheiat de către debitor cu intenția de a dăuna creditorilor în general, creditorul poate înainta acțiune revocatorie. La art.900 din Codului Civil al Republicii Moldova este prevăzută acțiunea revocatorie în dreptul insolabilității, care oferă administratorului

insolvabilității sau lichidatorului posibilitatea contestării actelor și a prestațiilor săvârșite de debitor înainte de declararea insolvabilității debitorului [10].

După cum observăm din conținutul dispozițiilor art.895 Cod Civil al Republicii Moldova condițiile care duc la contestarea actelor juridice sunt similare cu cele din art. 104-105 al Legii insolvabilității nr. 149/12, ca exemplu actul juridic încheiat de către debitor cu o persoană afiliată debitorului sau al cărui beneficiar este o persoană afiliată debitorului. Însă spre deosebire de acțiunea revocatorie în drept comun, aceste nulități nu pot fi intentate de către un creditor prin acțiune individual, ci doar de către administratorul insolvabilității care acționează în interesul tuturor creditorilor. Putem concluziona că acțiunea revocatorie în cadrul procedurii insolvabilității este mai largă dat fiind faptul că nu desființează doar actele juridice frauduloase, ci și actele juridice gratuite, precum și plățile făcute unui creditor care au efectul de a favoriza creditorul respectiv.

3. Poprirea

O altă instituție nou apărută în Legea insolvabilității nr. 149/12 ca instrument juridic, care duce la majorarea averii debitorului, este poprirea. În concepția autorului român Ioan Leș [4, p. 392], poprirea este acea formă a executării silite indirecte prin care se valorifică sumele de bani sau efectele pe care le datorează un terț debitorului urmărit, creditorul subrogându-se în mod condiționat și provizoriu în drepturile acestuia din urmă. Din această idee a autorului determinăm că procedura popririi permite creditorului să-și realizeze creanța direct de la de la persoana care este datornic al debitorului (terțul poprit).

În condițiile societății contemporane, poprirea în cadrul procedurii insolvabilității are un rol important, fiind folosit tot mai frecvent de către administrator/lichidatori în vederea urmăririi bunurilor sau resurselor financiare

deținute de terțele persoane. Vocația de a deveni parte într-un raport juridic de poprire are un caracter general, căci nimeni nu se poate sustrage, în principiu, de la această procedură.

Sediul materiei este reprezentat de dispozițiile cuprinse în art.126 al Legii nr.149/12, această normă atât material cât și procedurală constituie în comun materia popririi. Din contextual normei date rezultă că aceasta reprezintă o procedură prin care administratorul insolvabilității sau lichidatorul urmărește bunurile sau sumele pe care o terță le datorează debitorului. Totodată din conținutul art. 126 al Legii insolvabilității determinăm obiectul, subiecții și procedura în care se examinează poprirea.

Ca obiect al popririi îl constituie sumele de bani în numerar și fără numerar, în monedă națională și în valuta străină, titlurile de valoare, alte bunuri mobile incorporale și corporale.

În cadrul unei popririi participă de regulă, trei subiecți de drept, creditorul urmărit, denumit și creditor poprit, debitorul urmărit și o terță persoană, denumit terț poprit care datorează o sumă de bani debitorului urmărit. Între aceste trei subiecte de drept se stabilesc tot atâtea raporturi juridice. Dintre aceste raporturi juridice două preced înființarea și validarea popririi. Este vorba de raportul de creanță dintre creditorul urmărit și debitorul urmărit, precum și de raportul de creanță dintre debitorul poprit și terțul poprit, aceasta din urmă caracterizându-se prin aceea că terțul este dator față de debitorul urmărit.

Procedura popririi este inițiată de către administrator/lichidatorul insolvabilității. În acest sens administratorul /lichidatorul înaintează o somație terțului dator debitorului împreună cu copia certificate a hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate. De la data comunicării somației de înființare a popririi și până la achitarea integrală a obligațiilor, inclu-

siv pe perioada suspendării urmăririi prin poprire, terțul poprit nu va face nici o plată sau operațiune care ar putea diminua bunurile. În termen de cinci zile de la comunicarea popririi, terțul poprit este obligat să plătească direct pe conturile de acumulare indicate de administratorul insolvabilității. Dacă terțul poprit nu-și îndeplinește obligațiile ce îi revin, și în decurs de o lună din data la care urma să plătească suma, atunci administratorul insolvabilității/lichidatorul va fi în drept să sesizeze instanța de insolvabilitate în vederea validării popririi.

Cererea de validare a popririi se va examina ca și în procedura generală cu citarea administratorului/lichidatorului insolvabilității și a terțului poprit, cu administrarea oricărei probe admisibile necesare soluționării cauzei. În general, validarea popririi, constă în verificarea și confirmarea popririi printr-o hotărâre judecătorească, hotărârea de poprire, care constituie titlu executoriu pentru creditorul poprit față de terțul poprit, acesta devenind astfel debitor direct al creditorului poprit. În literatura de specialitate s-a afirmat că validarea popririi este o măsură de executare, în sensul că, prin hotărârea ce se pronunță, creanța privitoare la sumele poprite la terț, se transferă asupra creditorului urmăritor, terțul devenind astfel debitor direct al acestuia [5, p. 242].

Astfel, instanța va adopta o hotărâre de validare a popririi dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului. Prin hotărârea de validare a popririi se va încasa de la terțul poprit suma datorată debitorului. Această hotărâre de validare a popririi poate fi contestată cu apel în termen de 15 zile de la pronunțare prin intermediul instanței emitente. Dacă instanța nu va valida poprirea, ea va decide desființarea popririi.

Atunci când poprirea a fost înființată asupra unor bunuri mobile incorporale, care se aflau la data înființării în posesia terțului poprit, instanța va decide predarea lor în proprietatea

debitorului sau să fie întoarse bunurile mobile incorporale care au fost transmise de către terț altor persoane cu titlu gratuit sau plata contravalorii lor, dacă acestea lipsesc.

4. Dobândirea activului debitorului prin procedura specială de constatare a faptului cu valoare juridică

Cât privește dobândirea unui bun în masa debitoare a debitorului insolvabil, aceasta se poate realiza prin procedura specială de constatare a faptului cu valoare juridică. Procedura specială este reglementată în capitolele XXIII- XXVII din Codul de procedură civilă [11]. În literatura de specialitate sânt expuse diferite opinii referitoare la natura juridică a procedurii speciale. Unii autori susțin conceptul despre caracterul incontestabil al pricinilor ce se examinează în procedura specială fiind lipsa litigiului de drept [6, p.110]. Alți savanți evidențiază scopul activității procesuale a instanței de judecată în procedura special, care constă în apărarea intereselor ocrotite de lege ale petiționarilor [7, p. 81]. În unele lucrări accentul se pune pe obiectul procedurii speciale, care are ca scop confirmarea faptelor juridice sau a unor situații de drept, precum și a faptelor probante. Se mai menționează și faptul că în ordinea procedurii speciale se stabilesc nu doar faptele juridice, de care depinde apariția, modificarea sau stingerea drepturilor personale sau patrimoniale ale cetățenilor și organizațiilor, ci se recunoaște prezența sau lipsa dreptului incontestabil, precum și se determină statutul juridic al cetățeanului sau a bunului.

În ordinea procedurii speciale persoanele interesate pot să-și apere în judecată drepturile necontestabile în cazurile când nu le pot realiza fără confirmarea lor pe cale juridică, de exemplu, în pricinile privind restabilirea în drepturile ce decurg din titlurile de valoare, în pricinile privind constatarea faptului de posesie, folosință și dispoziție asupra unui

bun imobil în baza dreptului de proprietate și alte cauze. Categoriile menționate de pricini instanța de judecată determină prezența sau lipsa dreptului incontestabil. Scopul procedurii speciale îl constituie nu soluționarea litigiului de drept civil de muncă, de familie, ci confirmarea circumstanțelor care au valoare juridică, a drepturilor incontestabile, stabilirea statului juridic al cetățeanului sau al bunului.

Legea prevede uneori norme speciale, derogatorii de la normele de drept comun, deoarece specificul acestor cauze impune forme sau procedee deosebite, fie că pentru interesele aflate în conflict reclama o simplificare și accelerare a judecării, fie pentru că sunt unele derogări privind: competența instanței care va soluționa pricina cu privire la admisibilitatea unor mijloace de dovadă, căile de atac, sau privind alte derogări de la procedura dreptului comun. Totodată, în acest context, art. 509 Codul Civil prevede ca modalitate de dobândire a dreptului de proprietate asupra unui bun imobil actul juridic, succesiunea, accesiunea, uzucapiunea, precum și prin hotărâre judecătorească atunci când este translativă de proprietate ca efect al dobândirii cu bună-credință [10]. Din interpretarea normei date constatăm că temei al dobândirii proprietății asupra unui bun servește hotărârea judecătorească, care după ce rămâne definitivă și irevocabilă este supusă înregistrării în Registrul bunurilor imobile. În acest context la art.117 pct (13) al Legii insolvenței nr.149/12 prevede că bunul din masa debitoare neînscris în registrul public se vinde numai după ce administratorul insolvenței/lichidatorul îl înscrie, conform procedurii stabilite, în registrul public respectiv [9]. Înregistrarea bunului se face în temeiul unei încheieri a instanței de insolvență, emisă în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii cererii administratorului insolvenței/lichidatorului de constatare a faptului cu valoare juridică. Atunci când administratorul insolvenței/lichidatorul în

rezultatul inventarierii constată că în evidența contabilă există un bun imobil, dar din diferite motive nu este supus înregistrării lui la Agenția Servicii Publice, dispune de dreptul înaintării acțiunii în instanța de insolvență privind constatarea faptului că bunul deținut de debitor se află în masa debitoare a debitorului insolvent cu dispunerea înregistrării lui în registrul bunurilor imobile.

Competență la examinarea acțiunii depusă de administratorul/lichidatorul este instanța de insolvență, or în conformitate cu prevederile art.5 Legea nr.149/12 instanța de insolvență dispune de competența exclusivă la judecarea, în cadrul procesului de insolvență, a litigiilor ce țin de masa debitoare [9].

5. Răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere a debitorului insolvent

O altă instituție indirectă care suplinese activele debitorului în cadrul procedurii insolvenței este atragerea la răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere. Sunt considerați ca membri ai organelor de conducere ale debitorului fondatorul întreprinderii individuale sau gospodăriei țărănești (de fermier) administratorii societăților comerciale, membrii organelor executive, membrii consiliilor de supraveghere, lichidatorii și membrii comisiilor de lichidare, contabilii, debitorul persoană fizică ce desfășoară activitate individuală de întreprinzător [9]. Astfel, la cererea administratorului /lichidatorului sau creditorului, instanța de insolvență poate stabili ca o parte sau integral pasivul neplătit al debitorului, persoană juridică ajunsă în stare de insolvență, fără să depășească prejudiciul aflat în legătură de cauzalitate cu fapta respectivă, să fie suportată de membrii organelor de conducere și/sau supraveghere din cadrul societății, precum și de orice alte persoane, care au contribuit la starea de insolvență a debitorului, printr-una din următoarele fapte;

a) folosirea bunurilor sau creditelor debitorului în interes personal;

b) desfășurarea unei activități comerciale în interes personal sub acoperirea debitorului;

c) majorarea fictivă a pasivelor debitorului și/sau deturnarea (ascunderea) unei părți din activul debitorului;

d) procurarea de fonduri pentru debitor la prețuri exagerate;

e) ținerea unei contabilități fictive sau contrare prevederilor legii, precum și contribuirea la dispariția documentelor contabile, a documentelor de constituire;

f) dispunerea continuării unei activități a debitorului care îl duce în mod vădit la incapacitate de plată;

g) dispunerea, în luna precedentă încetării plăților, de a se plăti cu preferință unui creditor în dauna celorlalți creditori;

h) nedeplinirea cererii de intentare a procesului de insolabilitate conform prevederilor art. 14;

i) comiterea cu intenție a altor fapte care au cauzat insolabilitatea debitorului.

În opinia autorului român Dobre E. [8, p. 99] răspunderea persoanelor în cauză nu va putea fi angajată, dacă, în organele colegiale de conducere ale persoanei juridice, s-au opus la actele ori faptele care au contribuit la starea insolvenței sau au lipsit de la luarea deciziilor, care au contribuit la starea insolvenței și au făcut să se consemneze, ulterior luării deciziei, opoziția lor la aceste decizii.

Totodată, răspunderea nu va putea fi angajată, dacă, în luna precedentă încetării plăților, s-au efectuat, cu bună credință, plăți în executarea unui acord cu creditorii, încheiat ca urmare a unor negocieri extrajudiciare pentru restructurarea datoriilor debitorului, cu condiția ca acordul să fi fost de natura a conducere la redresarea financiară a debitorului și să nu fi avut ca scop prejudicierea și / sau discriminarea unor creditori. În caz de pluralitate, răspunderea persoanelor în cauză

este solidară, cu condiția ca apariția stării de insolvență să fie contemporană sau anterioară perioadei de timp, în care și-au exercitat mandatul ori în care au deținut poziția în care au contribuit la starea de insolvență.

Conform prevederilor Legii nr.149/2012 [9], acțiunea de atragere la răspundere subsidiară se prescrie în termen de 3 ani. Prescripția începe să curgă de la data la care a fost cunoscută sau trebuia să cunoască persoana care a contribuit la apariția stării de insolvență, dar nu mai târziu de 2 ani de la data pronunțării hotărârii judecătorești de deschidere a procedurii de insolvență.

Sumele încasate, ca urmare a tragerii la răspundere subsidiară, vor intra în averea debitorului și vor fi destinate plății creanțelor.

Analiza practicilor referitoare la această acțiune a condus la concluzia că atragerea la răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere reprezintă un remediu, ce este pus la îndemâna participanților la procedura insolvenței în vederea acoperirii unei eventuale insuficiențe a pasivului.

Concluzii

De-a lungul istoriei sale, știința juridică și-a delimitat domeniile obiectului investigat prin referire la ramurile dreptului. Dar sistemul de drept nu este o entitate structurală imuabilă, realitățile vieții au demonstrat cu puterea evidenței că el s-a schimbat și se schimbă mereu, evoluează continuu odată cu dezvoltarea societății. Componentele lui – fie ele norme juridice, fie instituții sau ramuri – suferă permanente mutații, parcurgând lent, dar sigur, treptele dezvoltării de la simplu la complex, de la inferior la superior. Astfel, prin acest studiu am identificat principalele instituții ale procedurii insolvenței cum sunt poprirea, acțiunea în revendicare, atragerea la răspundere subsidiară a membrilor organelor de conducere, care au căpătat amploare în cadrul procedurii insolvenței,

și au importanță dat fiind faptul asigurării valorificării creanțelor creditorilor. Iar în rezultatul dezvoltării lor în practică de către practicieni, duc la majorarea masei debitoare, având drept scop realizarea principiului maximizării recuperării creanțelor creditorilor procedurii falimentului.

Referințe bibliografice

1. TURCU, I. *Tratat teoretic și practic de drept comercial*. Vol. III. București: C.H.Beck, 2008. 713 p.
2. CĂRPENARU, St. D. *Procedura reorganizării și lichidării judiciare*. București: Atlax - Lex, 1996. 224 p.
3. ROMUL, P. V. *Drept comercial, reorganizarea judiciară și falimentul*. București: Victor, 2001. 304 p.
4. LEȘ, I. *Principii și instituții de drept proce-*

sual civil. Vol.III. București: Lumina – Lex, 1999. 488 p.

5. MĂGUREANU, F. *Drept procesual civil român*. Vol.II. București: SYLVI, 1998, 504 p.

6. COJUHARI, Al. *Drept procesual civil*. Chișinău: ÎSFEP Tipografia Centrală, 2009. 400 p.

7. SAVA, Al. *Drept procesual civil*. Chișinău: Bons Offices, 2012, 220 p.

8. DOBRE, E. *Procedura insolvenței: principii, actori, atribuții*. Chișinău: Garomont – Studio, 2024, 248 p.

9. Legea nr. 149 din 29.06.2012 insolabilității al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197.

10. Codul Civil al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 66-75.

11. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 285-294.